

**Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp,
för Förskollärarexamen Utbildningsvetenskap
HT 2016**

Vägen mot digital kompetens -

En studie av pedagogers skilda uppfattningar om användandet
av digitala verktyg i skriftspråksarbetet med barn i förskolan

Pauline Gustavsson och Anneli Nilsson

Sektionen för lärande och miljö

Författare

Pauline Gustavsson, Anneli Nilsson

Titel

Vägen mot digital kompetens - En studie av pedagogers skilda uppfattningar om användandet av digitala verktyg i skriftspråksarbetet med barn i förskolan.

Handledare

Elisabeth Radeklev

Examinator

Charlotte Tullgren

Sammanfattning

Syftet med denna undersökning är att studera pedagogers skilda uppfattningar om användandet av förskolans digitala verktyg i skriftspråksarbetet med barn i åldern 3 - 6 år.

Med frågor som hur pedagoger i förskolan tänker kring användandet av digitala verktyg samt hur de beskriver sin kunskap för att kunna arbeta med digitala verktyg har ett resultat framträtt. Detta har sedan kopplats samman med tidigare forskning och aktuell debatt.

Aktuell debatt efterfrågar teknikorädda pedagoger vilket inspirerat oss till denna studie. För att få svar på forskningsfrågorna har kvalitativa intervjuer använts som metod. Resultatet visar att det finns en variation av uppfattningar om användandet av digitala verktyg i förskolan. Analysen utgår från ett fenomenografiskt perspektiv.

Samtliga pedagoger efterfrågar kompetensutveckling samt riktlinjer för att göra de digitala verktygen meningsskapande. Vidare kan ett samband ses mellan intresse och användning, de pedagoger som anser sig ha ett intresse har också en större kunskap vilket leder till ett mer frekvent användande av de digitala verktygen.

Ämnesord

Digitala verktyg, Förskola, Skriftspråksutveckling, Pedagog, Förhållningssätt, Digital kompetens,

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte	7
1.3 Forskningsfrågor	7
2. Litteraturgenomgång med forskningsöversikt	8
2.1 Barns tidiga skrivande	8
2.2 Digitala verktyg för skriftspråsutveckling.....	10
2.3 Pedagogens förhållningssätt till digitala verktyg	11
2.4 Styrdokument	13
2.5 Teoretiskt perspektiv	14
3. Metod	16
3.1 Val av insamlingsmetod	16
3.2 Urval.....	17
3.3 Genomförande	17
3.4 Bearbetning	17
3.5 Etiska ställningstaganden	18
3.6 Metodkritik.....	19
3.6.1 Validitet och reliabilitet.....	19
4. Resultat	20
4.1 Resultat av intervju med pedagog på avdelning Kråkan	20
4.2 Resultat av intervju med pedagog på avdelning Fiskmåsen	21
4.3 Resultat av intervju med pedagog på avdelning Skatan.....	22
4.4 Resultat av intervju pedagog på avdelning Tofsvipan	23
5. Analys.....	25
5.1 Digitala verktyg som isolerad aktivitet	25
5.2 Intresse som drivkraft.....	26

5.3	Kompetens för ökat användande	26
5.4	Ämnesövergripande aktivitet	27
5.5	Alla barns rätt till digital kompetens	27
6.	Diskussion	28
6.1	Digitala verktyg som isolerad aktivitet	28
6.2	Intresse som drivkraft.....	29
6.3	Kompetens för ökat användande	29
6.4	Ämnesövergripande aktivitet	30
6.5	Alla barns rätt till digital kompetens	31
6.6	Slutsats	31
	Referenser.....	33
	Bilaga A. Intervjufrågor	36
	Bilaga B. Missivbrev.....	37

1. Inledning

”Digitala verktyg intresserar inte mig för jag kan inte” och ”Vi skulle kunna använda det mer om vi bara visste hur” påstående som dessa är något vi stött på ute i förskoleverksamheten. Samtidigt har vi uppmärksammat att flertalet förskolor inte använder sig av de digitala verktyg som de har tillgång till. Med begreppet digitala verktyg menar vi ipad, dator, smartboard och projektor, som alla kan användas digitalt.

Genom debatter i media kring behovet av orädda pedagoger samt önskan om en förändring i förskolan i användandet av digitala verktyg (Olsson 2016) frågar vi oss hur vi kan ta tillvara dessa nya möjligheter i arbetet med exempelvis skriftspråket.

Vi vill studera hur pedagogerna i förskolan uppfattar just användandet av digitala verktyg. Används de digitala verktygen och i vilka sammanhang? Kan det vara brist på kompetensutveckling som gör att de digitala verktygen inte används eller är det brist på intresse? I läroplanens mål står att förskolan ska sträva efter att ”varje barn ska få utveckla ett intresse för skriftspråket samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner” (Skolverket 2016a, s10).

Med tanke på barns förmåga att snabbt ta till sig ny kunskap samt att statistik som ”Svenskarna och internet” av Olle Findahl (2015) visar att 77% av Sveriges 5 - 6 åringar har tillgång till en surfplatta i hemmet anser vi att barns erfarenhet och kunskap kring digitala verktyg bör tas tillvara på även i förskolan.

Genom att studien tar upp pedagogers skilda uppfattningar kan utvecklingsområden belysas och eventuellt leda till ett förändrat förhållningssätt till att arbeta med de digitala verktygen även i skriftspråksarbete i förskolan.

1.1 Bakgrund

Några av de pågående debatter och artiklar vi tagit del av kommer bland annat från Lärarnas Tidning där Mats Olsson (2016), adjunkt på Malmö högskola, menar att orädda pedagoger behövs i förskolan för att datorn ska kunna bli ett redskap för lärande. Han talar för att de relationer vi har på nätet är lika viktiga som de vi har fysiskt och att vi behöver samtala mer om vad det innebär att ”mötas runt datorn”. Det finns ett oändligt behov av teknikorädda och inspirerande pedagoger som via digitalisering bör öppna förskolan mot världen (a.a).

Även Silwa Claesson, professor i pedagogik vid Göteborgs universitet (Lagerlöf 2016) menar att den digitala tekniken skapat nya mönster för interaktion, vilket ställer andra krav på lärarna. Hon menar i likhet med Olsson (2016) att vi bör finna former till att föra in det digitala i undervisningen för att skolan inte ska stå utanför, i en värld som blir allt mer digitaliserad.

Enligt den årliga rapporten *svenskarna och internet* (Findahl 2015), har 71% av alla 3 - 4 åringar samt 77 % av alla 5 - 6 åringar tillgång till surfplatta i hemmet, därav har 33 % uppgett att denna används dagligen. Enligt skolverkets IT-uppföljning (Skolverket 2015) blir det även allt vanligare i skolan med en dator till varje elev, medan det i förskolan går i genomsnitt 8,2 barn per surfplatta.

Peter Andersson (2011), lektor i svenska vid högskolan i Skövde, har skrivit flera artiklar om digitala skrivaktiviteter bland barn. Han menar trots Findahls (2015) statistik att man ofta hör och får uppfattningen om att pedagoger benämner dator och surfplatta som ny teknik. Genom egna erfarenheter av digitala verktyg i förskolan upplever vi att de sällan används och om de används så är det till spel via appar och då oftast utan en närvarande pedagog. Andersson (2011) menar vidare att tekniken idag inte är särskilt ny för barn på samma vis som för många av oss, vilket får oss att fundera över om det kan vara behovet av kompetensutveckling som saknas för att de digitala verktygen ska utnyttjas på bästa sätt.

Idag ingår digitala medier som ett självklart inslag i barnens omgivning och vi behöver inte nödvändigtvis skilja teknikanvändande från andra aktiviteter menar Ann-Britt Enochsson (2014). Utvecklingen går snabbt framåt och den nya tekniken ger oss oändliga möjligheter vilket gör att vi vill studera hur pedagoger uppfattar de möjligheter som tekniken erbjuder.

Leo Casey m.fl. (2009) kallar den generation som växer upp idag med tekniken som ett naturligt inslag, för ”*digitala infödingar*”. Ser man på detta ur skolans och förskolans perspektiv menar Andersson (2011) att denna teknikutveckling samt barnens förmåga att lätt ta till sig och arbeta med skärmbaserade texter och medier, delvis innebär andra förutsättningar för barns läs och skrivutveckling. Enochsson (2014) menar att vi bör fråga oss vilken plats det digitala har i barnens värld samt hur vi som pedagoger i förskolan kan förhålla oss. Det krävs enligt Emely Lennander & Linnea Westerberg (2014) oavsett arbetssätt en individanpassning så också i läs och skriftspråks undervisning.

Aktuell debatt förtydligar tillsammans med ny statistik att detta är ett aktuellt ämne som vi vill studera närmare, därför har vi valt att lägga fokus på hur pedagoger i förskolan anser att de tar

tillvara barns nyfikenhet och intresse för de digitala verktygen i kombination med barnens tidiga skriftspråk. Hur genomför pedagogerna sitt uppdrag, som i läroplanen för förskolan menar att: “Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta tillvara barnets nyfikenhet för den skriftspråkliga världen” (Skolverket 2016a, s 7).

Sedan revideringen av läroplanen Lgr11 (Skolverket, 2016b) finns språk och kommunikation tydligt specificerat som ett centralt innehåll i förskoleklassen. Redan i årskurs 1 - 3 finns också ett uppnåendemål att eleverna bör kunna skriva på datorn för att ge eleverna bra förutsättningar inför kommande utbildning (a.a).

1.2 Syfte

Syftet med denna undersökning är att studera pedagogers skilda uppfattningar om användandet av förskolans digitala verktyg i skriftspråksarbetet med barn i åldern 3 - 6 år.

1.3 Forskningsfrågor

Hur tänker pedagoger i förskolan kring användandet av digitala verktyg?

Hur beskriver pedagoger sin kunskap för att kunna arbeta med digitala verktyg?

2. Litteraturgenomgång med forskningsöversikt

Vi har använt oss av publicerade artiklar och avhandlingar samt relevant litteratur. Den forskning vi tagit del av om digitala verktyg i skriftspråksarbetet gäller framförallt arbetet med barn i tidiga skolår. Att studera pedagogers förhållningssätt till att arbeta med digitala verktyg i förskolan kan förhoppningsvis bidra till en ökad förståelse för hur pedagoger motiverar sina val i arbetet med skriftspråket.

Inledningsvis kommer vi att behandla barns tidiga skrivande, där vi använt oss av Karin Taube professor i pedagogik och hennes beskrivning av hur barn oftast lär sig skriva. Att sätta detta i relation till att arbeta med skriftspråket med hjälp av digitala verktyg känns intressant och relevant för vår studie.

I viss forskning tas begreppet IKT (Information och kommunikationsteknik) upp men vi har valt att använda begreppet digitala verktyg i studien. Vi har även valt att använda oss av de båda begreppen surfplatta och ipad eftersom det i forskning oftast benämns som surfplatta men i berörda förskolor används begreppet ipad.

Vidare kommer styrdokument samt pedagogers förhållningssätt till de digitala verktygen samt kompetens tas upp. Eftersom syftet är att undersöka pedagogers skilda uppfattningar om användandet av förskolans digitala verktyg i sitt arbete med skriftspråket är det av vikt att presentera forskning kring både förhållningssätt och kompetens samt sätta denna forskning i relation till aktuella styrdokument.

Rubrikerna *Digitala verktyg för skriftspråsutveckling* och *Pedagogens förhållningssätt till digitala verktyg* ligger väldigt nära varandra och kan vara svåra att skilja åt. Dock har vi försökt att dela upp dessa på bästa sätt då vi anser att båda rubrikerna krävs för en djupare förståelse av studien.

2.1 Barns tidiga skrivande

Förr ansåg man att det var skolans ansvar att lära barnen skriva och det är först under de senaste decennierna som intresset för barns första egna skrivförsök uppmuntras i förskolan. Karin Taube (2013), Professor i Pedagogik med inriktning på barns läs- och skrivutveckling, menar att barns skrivförmåga ofta utvecklas i en viss ordningsföljd. Enligt Taube är en viktig förutsättning för att kunna berätta något skriftligt att kunna berätta muntligt. Även den finmotoriska förmågan det vill säga att hålla i en penna och att skriva bokstäver behöver

utvecklas. Redan vid två års ålder visar barn att de med hjälp av papper och penna kan lämna spår som finns kvar för att i nästa steg kunna upptäcka att det de ritat liknar något som de känner igen. Med stöd från vuxna kan barnen snart rita bilder som kan stödja deras muntliga berättande kanske med en kompletterande text av en vuxen. Senare visar sig ofta rader av olika tecken troligen i sicksack-mönster vilket kan visa på att barnet förstår att skriven text skiljer sig från bilden. När barnen kommer upp i fyra fem års ålder blir dessa skrivna rader av tecken mer lika bokstäver, dock saknar de till en början koppling mellan innehåll och betydelse (Taube 2013).

Vidare menar hon att många barn långt upp i förskoleåldern inte har förståelse för på vilket sätt bokstäverna kopplas till talets ljud däremot vet de att bokstäverna betyder något. Vuxna kan genom att säga ett ord långsamt hjälpa barn att förstå bokstävernas funktion. Man talar ofta om att ”knäcka koden” vilket är när barnen förstår att bokstäverna kan kopplas till talets ljud. Det är av vikt att förstå att barn lär sig olika fort och att det kan dröja ända upp i skolåldern innan man lärt sig ljuda (a.a). Att förstå sambandet mellan bokstav och ljud är enligt ljudningsmetoden, *Phonics*, ett grundläggande verktyg för barns läs och skrivutveckling då man arbetar strukturerat och lär sig en bokstav i taget (Fridolfsson 2008).

Vi har tagit del av Carina Fasts avhandling ”Sju barn lär sig läsa och skriva” (2007) där hon i sin studie följt sju barn under tre års tid och dokumenterat i vilka sammanhang barn möter textorienterade aktiviteter i hem, förskola och skola. Fast (2007) menar likt Taube (2013) att då barn ständigt är inblandade i olika aktiviteter där text innefattas är det svårt att utpeka en specifik tidpunkt för när inläring av läs och skrivförmåga startar och att barn lär olika fort. Fast (2007) menar i sin studie att det ser olika ut beroende på hur barnen exponeras för texter samt i vilka meningsfulla sammanhang detta sker. Även Rigmor Lindö (2009) uttrycker att om barnen utsätts för ett naturligt språkflöde och genom detta tar till sig information om språkets olika nivåer samt utsätts för vardagliga språksituationer som exempelvis bilder, texter och tv/dator eller literacy som man också kan kalla det, främjas deras språkinläring och genom att låta barnen ”Bada i språket” och komma i kontakt med skrift och tal på detta sätt uppmuntras och väcks en nyfikenhet att lära. Vidare menar hon att lärandet blir synligt genom språket och har betydelse för den sociala kompetensen men också för barnets identitet och kunskapsutveckling (a.a).

2.2 Digitala verktyg för skriftspråksutveckling

Andersson (2011) har i en artikel fört samman och översatt framväxande forskning kring New literacies främst för att få fram en helhetsöversikt. Med utgångspunkt i den är syftet att peka ut några vägar för att arbeta med skriftspråkliga aktiviteter i klassrummet. Som tidigare nämnts är den digitala tekniken idag inte särskilt ny för barn och ser man på detta ur skolans och förskolans perspektiv innebär denna teknikutveckling delvis andra förutsättningar för barns läs och skrivutveckling (a.a).

Susanne Engström (2006) lektor i teknikdidaktik vid KTH, har i en fallstudie följt fyra olika klasser i en skola som alla ansåg sig vara långt fram vad gäller IKT. Klasserna har studerats i olika sammanhang då de arbetat digitalt och resultatet visar på vilka fördelar digitala verktyg kan ha för barns lärande. Studiens syfte var att studera hur eleverna använder de digitala verktygen samt vilka mönster som kunde ses vad gällde interaktion och lärande. En av grupperna hon studerade var en förskoleklass som fått uppgiften att spela in en film via datorn med hjälp av foton tagna med digitalkamera och tala in till varje bild. Det resultat som hon kom fram till och som kan vara relevant för vår studie, är att de digitala verktygen underlättar för eleverna genom att visualisera, förstå och kunna förklara.

Engström (2006) menar att eleverna får möjlighet att förklara, dokumentera och visualisera saker de eventuellt inte skulle kunna förklara med ord. Datorn verkar även underlätta barns skrivande och läsning av sina egna texter speciellt för de yngre barnen som ännu inte utvecklat känslan för stavning eller inte finmotoriskt utvecklat en läsbar handskrift. Eleverna ansåg själva att deras stavning och läsning underlättades med hjälp av digitala verktyg samt att lärandet blev mer lustfyllt (a.a). Arne Trageton (2014), som är pedagog och lärarutbildare vid högskolan i Stord/Haugesund, menar att grundtanken är att barnen ska skriva sig till läsning, enligt honom är det lättare att lära sig skriva på dator eftersom barnen inte behöver forma bokstäverna själv då dessa ser ut som i böckerna. Trageton har länge förespråkat att skolan bör låta barn börja använda datorn vid skrivinläring och menar att man bör vänta med den formella handskriftsinläringen till barnen går i tredje klass och resultatet han kom fram till bekräftade hans övertygelse (a.a).

Metoden *ASL Att skriva sig till läsning* myntades av Trageton (2014) och går ut på att man i den tidiga läs och skrivinläringen använder sig av datorer eller surfplattor. ASL används i flertalet skolor och har med den digitala utvecklingen blivit allt vanligare. Denna metod handlar

inte bara om ett specifikt arbetssätt utan det finns snarare flera olika arbetssätt som benämns som ASL (Hultin & Westman 2014).

Skolverket (2016c) har uppmärksammat att många förskolor är dåliga på att ta till vara på vad barnen redan kan och vet om den digitala världen och att det är viktigt att komma ihåg att det inte bara är böcker som har betydelse för barns läs och skrivförmåga utan även datorspel, tv och andra digitala medier. Detta styrks av Fast (2007) där flertalet pedagoger i hennes studie uttrycker att barnen får tillräckligt av det digitala hemma och inte behöver sitta med det i förskolan där de vill erbjuda andra aktiviteter. Föräldrarna i hennes studie tycker däremot att det borde hänt mer i undervisningen och att lärarna inte följer med i utvecklingen.

Anna Klerfelt, (2007) docent i pedagogik vid högskolan i Jönköping, beskriver i sin avhandling *Barns multimediala berättande* datorn som ett verktyg för barn och anser att den även bör få en plats i förskolan. Resultatet hon presenterar visar hur pedagoger intresserar sig för barns mediekultur och lyfter vikten av möjligheten till att skapa och utveckla sin kultur. Vidare framkom att pedagogerna på olika sätt stöttar barnen i att utveckla både en teknisk och en kommunikativ kompetens. Datorn kan även förändra pedagogens position genom att de utsätts för positioner som är nya i verksamheten. I Klerfelts studie får vi se exempel på hur barnen kan utvidga sin makt då de till viss del redan har kunskap om hur och till vad man kan använda de digitala verktygen. Hon lyfter även vikten av att låta barnen göra saker som pedagogen själv inte fullt ut behärskar (a.a).

2.3 Pedagogens förhållningssätt till digitala verktyg

Agneta Ljung- Djärf, biträdande professor i Pedagogik vid högskolan i Kristianstad, har i sin doktorsavhandling *Spelet runt datorn*, publicerad 2004, intervjuat och observerat barn och pedagoger för att lyfta fram och diskutera det meningsskapande som datorn har att erbjuda i förskolan. Framförallt är det delen som syftar till att undersöka pedagogernas förhållningssätt till datorn och dess användande, samt relatera detta till lärmiljön runt denna i förskolan som är relevant för vår studie. Resultaten visar bland annat att en generell bild skrivs fram som att datorn är något att leka med på den fria leken. Vidare menar hon att en variation av pedagogernas förhållningssätt kan ge barnen olika möjligheter när det gäller både tillgång till datorn och dess innehåll (a.a).

Karin Forsling (2011) Specialpedagog och universitetsadjunkt vid Karlstads universitet och doktorand vid Åbo akademi har i en artikel beskrivit vikten av digital kompetens i förskolan.

Hon menar att många förskolor väljer att inte utnyttja de digitala verktyg som finns tillgängliga då många av pedagogerna saknar intresse eller kunskap. Att pedagogens ålder har betydelse för vilken kunskap och förhållningsätt de har till att arbeta med digitala verktyg är något som både Ljung- Djärf (2004) och Klerfelt (2007) diskuterar.

Forsling (2011) menar att det på förskolor där pedagoger inte är motiverade eller har en vana av digitala verktyg ges inte heller barnen någon uppmuntran till att utveckla sin digitala kompetens samt att pedagogernas osäkerhet leder till att de digitala verktygen blir ett lekmaterial istället för ett meningsskapande verktyg. Vidare menar hon att det är av vikt att barn i samspel med pedagog skapar en kreativ process (a.a) Detta styrks av Ingrid Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson (2014) som också nämner vikten av att utgå ifrån den erfarenhet barn har av digitala verktyg. Barnen lär med hjälp av inre motivation och i samspel med omgivningen, det vill säga tillsammans med pedagogerna (a.a).

De hinder som finns i förskolan för att utveckla digital kompetens kan enligt Forsling (2011) bero på avsaknad av digitala verktyg men framförallt brist på kunskap kring användandet av dessa. Ofta finns det en osäkerhet i hur pedagoger kan kombinera den traditionella förskoleverksamheten och de digitala verktygen (a.a) vilket även lyfts av Klerfelt (2007).

En annan studie som behandlar pedagogens förhållningsätt till digitala verktyg eller mer specificerat datorn, ingår i en rapport gjord av Mikael Alexandersson, Jonas Linderöth och Rigmor Lindö (2000), samtliga engagerade i forskning och undervisning som bland annat berör lärande och IKT inom utbildningsvetenskapen. I projektet följdes nio barngrupper från tre skolenheten under ett års tid. Både fältanteckningar och djupgående intervjuer har legat till grund för resultatet och visar att lärarna i skolan uttrycker att de största vinsterna med datorn sker i tal, läs och skrivprogram. Ett rättstavningsprogram som rättar ger eleven självförtroende och läraren behöver inte lägga tiden på detta. Då vi riktar vår studie mot förskolan och pedagogens förhållningsätt till digitala verktyg samt att tekniken utvecklas mycket sedan studien genomförts, anser vi den vara relevant.

I studiens resultat framkom även att de lärare som har ett elevorienterat synsätt uppfattar tekniken som motivationshöjande och lyfter även den inre motivationen. Även Christina Löfving (2012) menar att den motivation man bör sträva efter är den inre motivationen, det vill säga att man gör det för sin egen skull. Denna ger en kreativitet, vilket i sin tur får barnen att vilja fortsätta utforska och lära. Vidare menar hon i likhet med Alexandersson, Linderöth och Lindö (2000), att den inre motivationen kan höjas av att barnen får ta hjälp av digitala verktyg.

De intervjuade lärarna i projektet av Alexandersson, Linderoth och Lindö (2000) menar även att IKT kan ge ökade variationsmöjligheter i undervisningen. Detta ses som mer eller mindre positivt av lärarna, då många fortfarande uppfattar det som svårt med nya begrepp. En del lärare ser barns påtagliga intresse för tekniken som något negativt och en oro finns för att eleverna ska tappa intresset för övriga arbetssätt i skolan. (a.a). Denna oro är även något som både Fast (2007) och Ljung-Djärf (2004) har fått syn på i sina studier. Det formuleras av pedagogerna i uttryck som en oro för att barnen ”ska fastna i det och inte kunna göra något på egen hand” (Ljung-Djärf 2004, s74). Dock anser pedagogerna att datoranvändandet är något positivt och värdefullt, men samtidigt har de ramar att förhålla sig till efter vad som definieras som en god förskoleverksamhet. Detta kan visa sig i att datorn har blivit en del av förskoleverksamheten, men inte på tid då andra viktiga planerade aktiviteter som samling, sångstund och gymnastik sker (a.a).

Elisabet Doverborg, Niclas Pramling & Ingrid Pramling Samuelsson (2013) framhåller vikten av variation och menar att det är en viktig del i barns lärande, om man som pedagog bjuder in barnen i en lärandesituation och låter deras erfarenheter vara utgångspunkt synliggör man innehållet. Även Ann-Charlotte Mårdsjö-Olsson (2010) anser att en pedagogs grundläggande förhållningssätt bör utgå ifrån barnens intresse och engagemang. Vidare lyfter hon vikten av att som pedagog tar del av barns tankar, frågor och kunskaper och att utgå ifrån ett barns perspektiv.

2.4 Styrdokument

Enligt Europeiska unionen är digital kompetens en av åtta nyckelkompetenser européerna behöver för att konkurrera globalt, den digitala kompetensen kan likställas med *skriv, läs och räknekunnighet* och bör därför vara en självklarhet för barnen (Käck & Männikkö-Barbutiu 2012). Vidare menar de att pedagoger bör ha denna kompetens i sitt bagage och att detta ska vara en självklarhet.

I läroplanen för förskolan finns mycket som kan innefatta arbetet med digitala verktyg men eftersom den digitala kompetensen inte finns nämnd (Forsling 2011), är det upp till varje pedagog hur man tolkar läroplansmålen. Det enda ur läroplanen för förskolan där man tydligt kan utläsa en koppling till det digitala lyder ”Multimedia och informationsteknik kan i förskolan användas såväl i skapande processer som i tillämpning” (Skolverket 2016a).

Dock finns mål där digitala verktyg med fördel kan användas som ett redskap för att ge barn möjlighet att utveckla sin:

Förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankegångar med hjälp av ord, konkret material och bild samt estetiska och andra uttrycksformer (skolverket 2016a, s 11)

Förmåga att kunna kommunicera, söka ny kunskap och kunna samarbeta är nödvändig i ett samhälle präglad av ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Förskolan ska lägga grunden till att barnen på sikt kan tillägna sig de kunskaper som utgör den gemensamma referensram som alla i samhället behöver. (Skolverket 2016a, s 6)

Skolverket (2016d) har i april 2016 lämnat in ett förslag på en nationell strategi där en digitalisering av skola och förskola ska bidra till en förbättrad och en mer effektiv verksamhet. Målet är att alla barn och elever ska få samma möjlighet att utveckla digital kompetens. Några av kraven för att kunna uppnå denna vision år 2022 krävs bland annat att:

Personal som arbetar med barn och elever i förskola, förskoleklass, skola och fritidshem har kompetens att välja och använda ändamålsenliga digitala verktyg i sitt arbete.

Det finns tillräcklig tillgång till digitala verktyg i alla förskolegrupper för att kunna utnyttja digitaliseringens potential i det pedagogiska arbetet.

Arbetsituationen för personal som arbetar med barn och elever i förskola //...// karaktäriseras av att digitaliseringen underlättar planering, genomförande, uppföljning och utvärdering av undervisning //...//. (Skolverket 2016d)

2.5 Teoretiskt perspektiv

Vår analys av studien har utgått från ett fenomenografiskt perspektiv. Syftet med denna undersökning var att studera pedagogers skilda uppfattningar om användandet av förskolans digitala verktyg i skriftspråksarbetet med barn i åldern 3 - 6 år.

Enligt fenomenografins grunder riktas fokus mot den andra ordningens perspektiv, detta beskriver Marton & Booth (2000) som ett sätt att se på vår tillvaro utifrån vilka uppfattningar/föreställningar/erfarenheter människor har om världen. Genom intervjuer fick vi flera pedagogers kvalitativt skilda uppfattningar om samma fenomen, det vill säga arbetet med digitala verktyg och skriftspråk i förskolan. Dessa skilda uppfattningar har sedan presenterats i analysen.

Fokus i fenomenografien är hur människor uppfattar ett specifikt fenomen och det man vill identifiera är olika uppfattningar samt beskriva vilken variation det kan finnas av dessa (Stukát

2011). I analysen av vårt transkriberade material fann vi en variation av uppfattningar kring användandet av digitala verktyg och kompetens. Vi letade skillnader och likheter för att skapa kategorier av kvalitativt skilda uppfattningar. Resultatet beskriver flera sätt att tänka, vilket kan ge en ökad förståelse i variationen av uppfattningar (Stukát 2011). Denna metod inbjuder till att pedagoger i vår studie får möjlighet att tänka och reflektera, samt dela med sig av sina erfarenheter (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson 2014).

Målet med fenomenografin är inte att generalisera över pedagoger i sydsvenska förskolor, utan att som vi tidigare nämnt beskriva en variation av pedagogers uppfattningar kring att arbeta med digitala verktyg i skriftspråksarbetet.

Vi har tolkat och klargjort resultat och analys för att få svar på våra forskningsfrågor där pedagogernas åsikter och uppfattningar är centrala begrepp. Dessa begrepp är relevanta för ett fenomenografiskt perspektiv.

3. Metod

Syftet med denna undersökning är att studera pedagogers skilda uppfattningar om användandet av förskolans digitala verktyg i skriftspråksarbetet med barn i åldern 3 - 6 år.

I detta metodavsnitt kommer vi att beskriva hur vi gjort vårt urval, genomfört datainsamling, bearbetat samt vilka etiska ställningstagande vi gjort. För att ta del av pedagogernas olika uppfattningar kring skriftspråksarbete med hjälp av digitala verktyg har vi valt att göra en kvalitativ studie. Då vi tolkar och försöker förstå vårt framskrivna resultat använder vi oss av ett kvalitativt synsätt (Stukát 2011). Eftersom vårt syfte är att tolka pedagogers uppfattningar kring att arbeta med digitala verktyg i skriftspråksarbetet kommer vår analys att utgå ifrån ett fenomenografiskt perspektiv.

3.1 Val av insamlingsmetod

Metoden vi valt för att samla in data är intervjuer då Denscombe (2009) menar att intervjuer är den mest lämpliga metoden för att få insikt i människors åsikter, uppfattningar, känslor och erfarenheter, vilket vår avsikt med undersökningen är. Då vi utifrån våra forskningsfrågor sammanställt ett antal intervjufrågor som skulle besvaras, valde vi att göra semistrukturerade intervjuer vilket gav oss möjlighet ge den intervjuade en chans att utveckla sina tankar och synpunkter. Strukturerade intervjuer hade i stället gett pedagogerna begränsat svarsutrymme och möjligheten till att utveckla sina tankar hade saknats. En ostrukturerad intervju har samma intentioner som en semistrukturerad genom att låta de intervjuade utveckla sina tankar, men mer fritt utan förutbestämda frågor (a.a).

Vi har båda varit närvarande vid våra intervjuer för att båda ska ha hört och sett allt från samma källa, vilket Denscombe (2009) menar är en av fördelarna med personliga intervjuer. Dock var det bara en av oss som höll i intervjun för att hålla fokus, den andra ställde dock kompletterande frågor efteråt i den mån det behövdes vilket förstärker vårt val av semistrukturerade intervjuer.

Vi är medvetna om att det finns risker med intervjuer, Denscombe (2009) menar att resultatet av intervjun kan påverkas av relationen mellan intervjuare och respondent.

Genom att vi skapat goda relationer och fått respondenterna att känna tillit, hoppas vi att svaren blev tillförlitliga. Då respondenten inte hade möjligheten att vara anonym inför oss, finns det ju dock en risk att svaren inte blir helt ärliga (a.a). Då frågorna inte var av känslig karaktär tror vi att pedagogerna var ärliga och svarade utifrån sina egna erfarenheter och tankar.

3.2 Urval

Vi har gjort ett flerstegsurval (Denscombe 2009) som innebär att varje urval gjorts från ett tidigare urval. Till en början gjordes ett kvoturval då vi valde att skicka intresseförfrågan till samtliga förskolechefer inom ett skolområde i en sydsvensk kommun.

Av dessa gjordes ett slumpmässigt urval då de fyra första som gav sitt godkännande valdes ut. Vidare gjordes ännu ett kvoturval genom att vi kontaktade de utvalda förskolorna via telefon och kom på så sätt i kontakt med förskollärare som arbetar på avdelningar med barn mellan 3 - 6 år. Slutligen blev pedagogerna från dessa avdelningar för oss slumpmässigt utvalda.

Intervjuerna har genomförts med fyra pedagoger som alla är utbildade förskollärare från olika förskolor i en sydsvensk kommun där samtliga arbetar med barn mellan 3 - 6 år.

3.3 Genomförande

Efter att vi kontaktat berörda förskolor och fått kontakt med de utvalda pedagogerna bokade vi ett personligt möte för intervju. Pedagogen fick före intervjun ta del av och godkänna missivbrevet genom underskrift. Där fanns syftet med studien samt de etiska ställningstaganden vi tagit hänsyn till beskrivna. Vid intervjun var vi båda med för att få all information i första hand och vi använde oss av ljudupptagning.

Vi hade sammanställt ett antal frågor för att få svar på de forskningsfrågor vi valt. Dessa frågor behandlar pedagogernas förhållningsätt till att arbeta med skriftspråket med hjälp av digitala verktyg samt vilken kunskap de anser sig ha inom detta område.

Vi ställde frågorna i tur och ordning men gav pedagogerna möjlighet att utveckla sina tankar. Ibland ställdes följdfrågor för att få en klarare bild av pedagogens svar.

Efter intervjun som tog ungefär 30 minuter gav pedagogerna sitt medgivande till kontakt om vi i något fall skulle behöva ställa kompletterande frågor.

3.4 Bearbetning

Vi började vår bearbetning genom att lyssna på intervjuerna för att sedan transkribera dem. Varje intervju tog ungefär två timmar att transkribera.

Att få ner pedagogernas svar i text fick oss att få syn på skillnader och likheter mellan de olika pedagogerna samt få en helhetsbild av hur pedagogen uppfattar arbetet med digitala verktyg i skriftspråksarbetet i förskolan.

Med intervjuerna nedskrivna i text kunde vi skiva fram ett resultat utifrån de samband vi fann och de delar som var relevanta för studien.

Vi har i vår bearbetning valt att inte benämna pedagogerna vid namn utan endast som pedagog som arbetar på fingerade avdelningsnamn. Detta för att inte röja deras identitet, samtidigt blir de könsneutrala då vi inte valt att lägga fokus på någon genusaspekt. Detta gällde även vid citat då vi valt att ta bort kommentarer som kunde röja deras identitet. Vi har även valt att omvandla visst talspråk till läsbar text.

Genom att vi bearbetar materialet kommer vår förförståelse samt våra egna tankar och erfarenheter spela roll för hur vi tolkar det som framkommit vilket Stukát (2011) menar är en tillgång.

3.5 Etiska ställningstaganden

Vi har följt de fyra forskningsetiska principerna för etisk forskning. Dessa principer tar hänsyn till upphovsrätten och bidrar med noggrannhet och riktighet i en vetenskaplig studie (Stukát 2011). Genom att vi följt dessa och i god tid tagit kontakt med berörda förskolor och de pedagoger som kommer att delta, samt informera om deras rättigheter vid studiens genomförande har dessa uppfyllts.

Informationskravet har vi tillgodosett genom att vi har informerat de berörda pedagogerna om studiens syfte och att de närsomhelst kan avbryta sin medverkan.

Genom att vi fått tillstånd av förskolechefen på respektive förskola samt pedagogernas eget medgivande till att medverka i vår studie har vi även uppfyllt *samtyckeskravet*.

Konfidentialitetskravet definieras som att alla deltagare i studien ska behandlas konfidentiellt, så att personer i studien inte går att identifiera (Stukat, 2011). De pedagoger vi intervjuade kunde inte vara anonyma för oss, men däremot har vi informerat om att de kommer att vara anonyma för läsaren av studien genom att inga detaljer som kan röja identitet eller arbetsplats finns med. Vi har även informerat de berörda pedagogerna att de kan ta del av vårt färdiga arbete om intresse finns, vilket även Stukát (2011) rekommenderar.

Avslutningsvis kommer materialet från studien endast att användas för vårt forskningsändamål vilket beskriver *nyttjandekravet* (a.a).

3.6 Metodkritik

Det som vi upplevde som svårt var att få tag på pedagoger som kunde medverka i vår studie. Detta berodde till stor del på att vi saknade medgivande från förskolecheferna och kunde därför inte gå vidare i vår urvalsprocess. Efter påminnelse och ytterligare samtal fick vi till slut vårt urval på fyra pedagoger.

Genom våra intervjuer som gjorts med dessa fyra pedagoger från fyra olika förskolor i en sydsvensk kommun har vi besvarat vårt syfte samt våra forskningsfrågor. Det som däremot hade varit intressant är att kombinera intervjuerna med observationer för att se om det pedagogerna uttrycker överensstämmer med hur de agerar i verksamheten.

Någon av pedagogerna uttryckte en önskan om att få ta del av frågorna i förväg men då vi ville ha så ärliga svar som möjligt valde vi att inte delge dessa innan. Vår tanke är att vi då hade fått ett annat resultat eftersom då de hade kunnat diskutera med sina kolleger för att förfina sina svar. En annan tanke som uppkommit är att vi kanske skulle ha haft flera intervjuer för att få en större spridning och därmed en ökad förståelse.

Under bearbetning av data valde vi först att dela upp vårt resultat i olika kategorier där samtliga pedagogers svar var sammanställda men valde sedan att inte använda oss av dessa kategorier utan beskrev istället pedagogerna var för sig för att underlätta för läsaren.

Även avidentifieringen har vi arbetat på och slutligen kommit fram till att enbart kalla dem för pedagoger som arbetar på fingerade avdelningar.

3.6.1 Validitet och reliabilitet

Validiteten i studien håller vi hög genom att vi ställt frågor utformade utifrån våra forskningsfrågor samt att vi ställt samma frågor till alla respondenter, vilket Stukat (2011) menar är svårt men grundläggande för värdet av undersökningen.

Reliabilitet har vi uppnått genom att vi intervjuar pedagogerna om deras tankar kring vårt valda ämne. Stukat (2011) framhåller att reliabiliteten kan ifrågasättas i kvalitativa studier då resultatet kan se olika ut beroende på vem som tolkar. Om en intervju ska bli vetenskaplig ska den gå att kritiskt granska, ha god validitet samt se till att reliabiliteten ger tillförlitliga resultat (Stukat 2011).

4. Resultat

Syftet med denna undersökning är att studera pedagogers skilda uppfattningar om användandet av förskolans digitala verktyg i skriftspråksarbetet med barn i åldern 3 - 6 år.

Här nedan visas resultatet av de fyra intervjuer vi gjort med pedagoger på fyra olika förskolor för att ge en variation av uppfattningar om hur pedagoger tänker kring användandet av digitala verktyg i förskolan. Samtliga pedagoger är utbildade förskollärare.

I redovisningen av resultatet har vi valt att presentera varje pedagog för sig, detta för att tydliggöra och underlätta för läsaren. Vi kommer endast att benämna pedagogerna som pedagog och använda fingerade namn till avdelningen. När vi återger citat kommer vi i vissa fall att ändra ordföljd så att det blir lättare att följa.

I sammanställningen av empirin har vi valt att fokusera på pedagogernas skilda uppfattningar om användandet av digitala verktyg, vilka förutsättningar som finns samt vilken kunskap pedagogerna anser sig ha eller sakna i arbetet med digitala verktyg.

4.1 Resultat av intervju med pedagog på avdelning Kråkan

Pedagogen som är nyutbildad arbetar tillsammans med två andra förskollärare. När vi frågar om hur de arbetar med skriftspråket menar pedagogen att barnen inte är speciellt intresserade denna termin. Dock försöker pedagogerna på avdelningen Kråkan skapa en nyfikenhet för skriftspråket exempelvis genom att det finns namnlappar uppsatta som kan användas som stöd om barnen vill lära sig skriva sitt namn.

De digitala verktyg som finns till förfogande på Kråkan är två ipads och en dator, dock används bara en ipad tillsammans med barnen. Pedagogen säger att samtliga avdelningar har två ipads och tror att även dessa har en i reserv. De digitala verktygen användes tidigare sparsamt av kollegerna, men sedan pedagogen började arbeta på förskolan används de mer frekvent i verksamheten. Pedagogen säger sig vara drivande på grund av sitt intresse för det digitala och menar att de skulle kunna användas mer med rätt kompetensutveckling och riktlinjer.

- Jag tror vi skulle kunna använda det mer än vad vi gör om vi skulle få mer kunskap, mina kolleger är inte så hemma i den världen alls. Den användes knappt förrän jag kom hit och kunde visa dem hur man använder det digitala.

Pedagogen menar att ipaden främst används för att söka information. Genom att pedagogerna på Kråkan hjälper barnen att skriva in sökord får de fram den information barnen önskar och nämner detta som ett exempel på hur de arbetar med skriftspråket med hjälp av digitala verktyg.

Ibland får barnen sitta på egen hand men pedagogen poängterar att det finns en oro för att barnen ska komma in på fel sidor eftersom de besitter en stor kunskap kring det digitala. Detta har resulterat i ett minskat användande utan närvarande pedagog.

- Barnen sitter inte så mycket själv längre eftersom de har bra koll på hur en ipad fungerar och vet vad man kan göra för att komma in på youtube och så vidare. De hittar rätt mycket och kan orientera sig lätt så vi håller det lite kort då vi känner att det inte är lämpligt i förskolan.

Pedagogen menar att fördelarna är många, bland annat vid dokumentation där barnen kan vara delaktiga. Barnen besitter en stor kunskap kring det digitala och det gäller att ta tillvara på detta på ett bra sätt, vilket pedagogen menar att man gör genom att låta barnen vara med och dokumentera.

- Då får man se vad barnen tycker är viktigt, jag skulle kanske tagit bilden och fokuserat på en sak men när ett barn får ta bilden ser de det viktiga i barnet som står snett bakom. På så sätt får man se saker från barnens nivå.

4.2 Resultat av intervju med pedagog på avdelning Fiskmåsen

Pedagogen arbetar tillsammans med en barnskötare. Pedagogen poängterar vikten av att utgå ifrån barnen och deras intresse och för tillfället ligger inte fokus på skriftspråket. Förskolan pedagoger arbetar på är utrustad med en ipad och en dator per avdelning men de har också tillgång till projektorer.

Pedagogen berättar att de använt projektorn under minst ett år och menar att det finns bra förutsättningar då lokalerna är nya och det digitala finns inbyggt. Dessutom har pedagogen ett intresse och kollegan är IT-ansvarig på så sätt upplever att kunskapen finns.

Datorn används endast av de vuxna men ipaden följer med överallt och används till det mesta. Med denna tar de foto, söker information, dokumenterar tillsammans med barnen och kopplar upp den mot projektorn. Genom att arbeta på detta sätt menar pedagogen att barnen blir delaktiga och kan skapa mycket via olika appar.

- Vi använder en app som heter piccollage för att dokumentera, där kan barnen fundera ut vad de vill skriva sen hjälps vi åt. De fixar med bilder själv och det de vill och kan skriva själva gör de, annars sitter de intill och berättar vad vi ska skriva.

- Vi tycker att det är viktigt att skriva ordagrant vad barnen säger, så att de kan se att det blev deras ord när vi läser upp det för dem. Detta printas sedan ut och sätts upp så att barnen kan ta del av vad de skapat.

Dock menar pedagogen att till skillnad från pedagogen på avdelning Kråkan att barnen sällan efterfrågar att sitta själv med ipaden för att spela spel eller titta på youtube. I början när ipaden var ny på avdelningen Fiskmåsen användes den mer frekvent av barnen och det var lätt att ladda hem pedagogiska spel. Idag anser pedagogen sig ha större kunskap om vad som behövs.

Pedagogen menar att den enda nackdelen med digitala verktyg är att barnen inte får använda sin öga-hand koordination.

- Jag tycker det är viktigt att barnen får öga – hand koordination, att man ser att det kommer något på pappret när de har en penna i handen.

4.3 Resultat av intervju med pedagog på avdelning Skatan

Pedagogen arbetar på avdelningen tillsammans med tre förskollärare och en barnskötare.

Pedagogen menar att flera av deras teman utgår ifrån böcker och att det blir naturligt att prata med barnen om hur man skriver och ritar en bok. På detta sätt menar pedagogen att de arbetar med skriftspråket men också genom att bokstäver och namn finns tillgängligt skapas ett intresse för skriftspråket.

När vi frågar om tillgången till digitala verktyg framkommer det att alla avdelningar på förskolan har en dator men pedagogen blir osäker på antalet ipads.

- Ja, det finns minst en ipad per avdelning eventuellt två. Jag tror vi bara har en.

Dessutom berättar pedagogen att de likt Fiskmåsen och Tofsvipan har fått uppsatt projektorer och att någon gått kurs kring detta. Denna används till skillnad från Fiskmåsen endast sporadiskt och då till sinnesstimulering. Ibland får barnen sitta vid datorn, men inte så ofta som de skulle vilja då det enligt pedagogen är viktigt att röra på sig och menar att det är bevisat i all forskning att det är positivt för inläringen att röra på sig.

Pedagogen tar upp förskolans profil som en begränsning i att använda ipad och dator då det enligt denna pedagog är förknippat med stillasittande, däremot används digitalkameran frekvent. Pedagogen menar att den är smidig att ta med och att fotona sedan används vid reflektion tillsammans med barnen. Barnens diskussion och deras kommentarer noteras då av pedagogerna för hand.

Eftersom de enligt pedagogen bara haft ipads på förskolan i ett år och inte hittat ett fungerande arbetssätt, används fortfarande digitalkamera och dator vid dokumentation eftersom det är något de behärskar. Pedagogen menar att de till viss del har kunskap kring de digitala verktygen, men den kunskapen kommer från vardagen och inte från utbildning genom arbetet.

Fördelen med ipad är att det är något som är färdigt och att man inte behöver förbereda något, det gäller bara att man som pedagog hittar det som är bra. Pedagogen uttrycker att det finns många bra appar som är utformade för att stimulera barns nyfikenhet och intresse.

4.4 Resultat av intervju pedagog på avdelning Tofsvipan

Pedagogen arbetar på avdelningen tillsammans med två förskollärare.

Enligt pedagogen är det främst bokstäver och läsning som är i fokus när det gäller skriftspråksarbetet. De försöker att skapa ett intresse genom att ta tillvara barnens önskemål. Vidare berättar pedagogen att de har bokstäver uppsatta på väggarna och lappar med barnens namn på som de arbetar kontinuerligt med.

- Barnen tycker det är spännande med bokstäver, vi har satt upp på bokstäver på väggen som de kan följa. Man märker att det finns ett intresse.

Pedagogen berättar att de har en dator och en ipad per avdelning samt en projektor. Denna kan de inte använda fullt ut då de inte kan ansluta den till ipaden eftersom det saknas viss teknisk utrustning, men pedagogen menar att det hade underlättat i dokumentationen tillsammans med barnen. Pedagogen har vid flera tillfällen påtalat detta för chefen men fått svaret att det blir för dyrt att åtgärda.

Pedagogen anser, till skillnad från Skatan, Kråkan och Fiskmåsen, att de på Tofsvipan är tillåtande och att barnen får lov att sitta själv vid ipaden med olika appar. Detta får barnen göra dagligen och de får även sitta vid datorn och skriva när som helst under dagen.

Pedagogen tycker att kollegerna har större kompetens än pedagogen själv för att använda de digitala verktygen som finns på förskolan, själv har pedagogen inget intresse av detta men säger att det finns en önskan om kompetensutveckling på förskolan överlag.

- Mina kolleger är mycket bättre på det digitala än jag så vi har ju kompetensen mellan väggarna men kanske inte jag då.

Pedagogen menar att nackdelen med digitala verktyg är att barnen kan mer än pedagogen och att de ofta får visa hur man ska göra, detta ses samtidigt som en fördel då barnen får chansen att visa vad de kan och på så vis stärks deras självförtroende.

Men eftersom pedagogen inte har intresse och kunskap så ges barnen inte tillräckligt med tillfällen att använda digitala verktyg i lärandet utan de får endast sitta själv med spel. På så vis menar pedagogen att de är dåliga på att ta tillvara barnens kunskap och erfarenhet av det digitala.

5. Analys

Syftet med denna undersökning är att studera pedagogers skilda uppfattningar om användandet av förskolans digitala verktyg i skriftspråksarbetet med barn i åldern 3 - 6 år.

I analys av resultatet kommer vi att tolka och förklara med hjälp av centrala begrepp utifrån vårt teoretiska perspektiv. Analysbegrepp som kommer att användas är åsikt, erfarenhet och uppfattning vilka är hämtade ur det fenomenografiska perspektivet. Vi kommer att dela in analysen i olika kategorier för att synliggöra variationen av de kvalitativt skilda uppfattningar som framkommit i studien.

Studiens forskningsfrågor är hur pedagoger tänker i förskolan kring användandet av digitala verktyg för att skapa intresse för skriftspråket samt hur pedagoger beskriver sin kunskap för att arbeta med digitala verktyg, vilka kommer att besvaras i analysen. I analysen fokuserar vi på fem olika kategorier av uppfattningar i användandet av digitala verktyg. Dessa är *Digitala verktyg som isolerad aktivitet*, *Intresse som drivkraft*, *Kompetens för ökat användande*, *Ämnesövergripande aktivitet* samt *Alla barns rätt till digital kompetens*.

5.1 Digitala verktyg som isolerad aktivitet

En uppfattning som framkommit är att digitala verktyg ses som en isolerad aktivitet det vill säga att pedagogerna i flera fall har påtalat att de inte används som ett naturligt inslag i förskolans verksamhet.

Samtliga pedagoger uttrycker att de arbetar med skriftspråket på ett eller annat sätt men inledningsvis nämns inte att det görs via digitala verktyg. Däremot finns böcker tillgängligt och bokstäver synligt. Pedagogerna på Skatan menar att om barnen exponeras för dessa dagligen skapas ett intresse.

Detta kan tolkas som att pedagogerna är osäkra på hur verktygen kan användas för att gynna skriftspråket. En av fyra pedagoger nämner tillgängligheten som negativt då många av barnen har kunskap kring hur man söker på internet och påtalar risken med detta. Även förskolans pedagogiska inriktning kan ses som en begränsning i användandet av digitala verktyg menar någon. Pedagogerna på avdelningen Skatan uttrycker att de digitala verktygen ofta är förknippade med stillasittande och att det går emot deras rörelseprofil.

5.2 Intresse som drivkraft

I resultatet framkom tydligt att intresset är en bidragande faktor för hur de digitala verktygen används, de pedagoger som har erfarenhet och intresse för digitala verktyg använder det mer frekvent. Vi tror oss även se ett samband mellan ålder, intresse och kunskap då de yngre pedagogerna är mer förtrogna med tekniken. Detta tydliggörs i resultatet där vi kan se skillnad mellan pedagogen på Kråkan som var nyutbildad och lite yngre samt har ett intresse för digitala verktyg och pedagogen på Skatan som arbetat i många år och inte hade intresset och därför väljer det som är bekvämast att använda. Dock är det svårt att avgöra vilken faktor som är den avgörande.

Trots att någon menar att tillgängligheten på nätet kan ses som negativ är dock alla fyra pedagoger överens om att det även finns fördelar med de digitala verktygens tillgänglighet och att det skapar ett intresse hos barnen. Samtliga pedagoger uttrycker dock en osäkerhet kring vilka appar och lämpliga användningsområden som finns.

5.3 Kompetens för ökat användande

Även kompetensen uppfattas som en avgörande faktor i användandet av de digitala verktygen. Det handlar inte bara om den tekniska kompetensen utan även den digitala didaktiken för ett optimalt användande.

Samtliga förskolor har tillgång till ipads, datorer samt projektorer. Trots att pedagogerna anser att det finns tillgång till digitala verktyg på samtliga förskolor använder de i vissa fall inte dessa fullt ut vilket synliggörs i intervju med pedagog på avdelning Kråkan,

–Jag tror vi skulle kunna använda det mer än vad vi gör om vi skulle få mer kunskap, mina kolleger är inte så hemma i den världen alls. Den användes knappt förrän jag kom hit och kunde visa dem hur man använder det digitala.

Flera pedagoger använder sig av den dokumentationsmetod de är mest vana vid även om det innebär att fotografera med digitalkamera, skriva reflektion för hand samt lägga in allt på datorn i efterhand.

I avdelning Tofsvipans fall beror det på att det saknas teknisk utrustning för att projektorn ska kunna användas som dokumentationsmetod då pedagogen gärna anser sig vilja dokumentera via ipad och projektor tillsammans med barnen, men i övriga fall verkar det snarare bero på okunskap och ointresse trots tillgång.

Samtliga pedagogerna uttrycker en önskan om kompetensutveckling och mer konkreta tips på användningsområde i förskolan och nämner detta som en bidragande faktor till att de digitala verktygen inte används mer. Användandet av digitala verktyg i förskolan verkar bero på vilken erfarenhet och kunskap pedagogen har för att använda dator och surfplatta samt att ett intresse för det digitala finns.

5.4 Ämnesövergripande aktivitet

En annan uppfattning är att de digitala verktygen kan ses som en ämnesövergripande aktivitet genom att man kan använda dessa i flera olika sammanhang i verksamheten.

Det framkommer att alla använder digitala verktyg för att antingen dokumentera eller söka information, men endast två dokumenterar tillsammans med barnen och menar att detta är smidigt och blir ett lärande, då barnen får möjlighet att skriva på ipaden med stöd av en pedagog. Detta blir tydligt i intervjun på avdelningen fiskmåsen där pedagogen berättat att ipaden följer med överallt och används till det mesta och att de tar de foto, söker information, dokumenterar tillsammans med barnen och kopplar upp den mot projektorn. Genom att de arbetar på detta sätt menar pedagogen att barnen blir delaktiga i sitt lärande.

5.5 Alla barns rätt till digital kompetens

Flera av pedagogerna uttrycker att barnen har en stor kunskap och en erfarenhet med sig hemifrån. Trots detta vågar de inte låta barnen utforska på egen hand då de oroar sig för att barnen ska komma in på olämpliga sidor på nätet.

Barnens utforskande begränsas till stor del av pedagogens brist på kompetens och osäkerhet. Detta kan vi se exempel på hos pedagogerna på avdelningarna Tofsvipan och Skatan.

6. Diskussion

Syftet med denna undersökning är att studera pedagogers skilda uppfattningar om användandet av förskolans digitala verktyg i skriftspråksarbetet med barn i åldern 3 - 6 år.

Diskussionen kommer att utgå ifrån resultat och analys för att sedan sättas i ett större sammanhang genom att kopplas till tidigare forskning, styrdokument och pågående debatt. Vi kommer som i analysen att fokusera på de fem olika kategorier av uppfattningar i användandet av digitala verktyg. Dessa är *Digitala verktyg som isolerad aktivitet*, *Intresse som drivkraft*, *Kompetens för ökat användande*, *Ämnesövergripande aktivitet* samt *Alla barns rätt till digital kompetens*.

Att vi idag lever i en digitaliserad vardag är ett faktum, därför är det av vikt att vi som pedagoger redan i förskolan förbereder barnen inför detta. Enligt läroplanen ska ”förskolan lägga grunden till att barnen på sikt kan tillägna sig de kunskaper som utgör den gemensamma referensram som alla i samhället behöver” (Skolverket 2016a, s6).

6.1 Digitala verktyg som isolerad aktivitet

I resultatet framkom att ingen till en början uttrycker att de använder digitala verktyg i skriftspråksarbetet med barnen i förskolan. Samtliga använder sig istället av böcker, penna och papper samt synliga bokstäver och namnlappar, likt den traditionella metod Taube (2013) beskriver. Under intervjuernas gång har vi uppfattat olika aktiviteter där de faktiskt använder skriftspråket i samband med de digitala verktygen. Detta tolkar vi som att pedagogerna är osäkra på hur verktygen kan användas för att gynna skriftspråket och det verkar som att de digitala verktygen ses som en isolerad aktivitet och att pedagogerna inte vet hur det ska kombineras med övriga aktiviteter. Även Forsling (2011) Klerfelt (2007) har dragit slutsatser likt denna i sina studier. Ljung-Djärf (2004) stärker även detta genom liknande resultat där pedagoger uttrycker att de har vissa ramar att förhålla sig till och trots att datorn ses som positiv räcker inte tiden till då viktigare aktiviteter är planerade.

En av pedagogerna i vår studie nämner till exempel att förskolans pedagogiska inriktning begränsar deras användande av digitala verktyg. Pedagogen uttrycker att det är förknippat med stillasittande och att det går emot deras rörelseprofil. Idag ingår digitala medier som ett självklart inslag i barnens omgivning och vi ska inte nödvändigtvis behöva skilja teknikanvändande från andra aktiviteter menar Enochsson (2014).

6.2 Intresse som drivkraft

Samtliga pedagoger i studien är överens om att fördelarna med digitala verktyg är tillgängligheten och att det skapar ett intresse hos barnen. Det som förvånar oss var att de inte använder sig mer av de digitala verktygen i samband med skriftspråksarbete, pedagogerna uttalar själv att det digitala skapar ett intresse hos barnen och därför tänker vi att det är ett bra tillfälle att ta tillvara på detta. Detta är även något som Löfving (2012) och Alexandersson, Linderoth & Lindö (2000) menar kan fungera som inre motivation.

Engström (2006) menar att datorn verkar underlätta barns skrivande speciellt om man inte utvecklat sin finmotorik vilket också är en grundtanke hos Trageton (2014). Det finns det inget uppnåendemål i förskolan kring skriftspråket, men ”förskolan ska ta tillvara barnets nyfikenhet kring den skriftspråkliga världen och lägga stor vikt vid att stimulera barns språkutveckling” (Skolverket 2016a). Användandet av digitala verktyg i förskolan verkar som vi tolkar det bero på vilken erfarenhet och kunskap pedagogen har för att använda dator och surfplatta samt att ett intresse för det digitala finns. De pedagoger som har erfarenhet och intresse för digitala verktyg använder det mer frekvent. Ett samband mellan ålder, intresse och kunskap tydliggörs i vårt resultat där vi kan se skillnad mellan pedagogen på Kråkan som är nyutbildad och något yngre samt har ett intresse för digitala verktyg och pedagogen på Skatan som arbetat i många år och inte hade intresset och därför väljer det som är bekvämast att använda. Dock är det svårt att peka ut vilken faktor som är den avgörande då alla faktorer förmodligen bidrar. Ljung-Djärf (2004), Klerfelt (2007), Forsling (2011) diskuterar alla pedagogens ålder som betydelse för vilken kunskap samt vilket förhållningssätt de har till att arbeta med digitala verktyg.

6.3 Kompetens för ökat användande

Till skillnad från Klerfelt (2007), som i sin avhandling beskriver att pedagogerna intresserar sig för barnens mediekultur och stödjer barnen i både teknisk och kommunikativ kompetens har vi i vårt resultat uppmärksammat att vissa pedagoger inte tar tillvara på barns kunskaper och erfarenheter av digitala verktyg, vilket även framkommer i tidigare forskning (Fast 2007; Andersson 2011). Dessutom har Skolverket (2016c) som tidigare nämnt uppmärksammat att många förskolor är dåliga på att ta tillvara vad barn redan kan och vet om den digitala världen. Därför menar vi att det är av vikt att vi som pedagoger vågar använda den teknik som finns och samtidigt vågar bjuda in barnen att delta, genom att de får använda sin kunskap och som pedagogen på Tofsvipan säger stärka sitt självförtroende.

Pedagogerna vet att barnen har kunskap med sig hemifrån kring digitala verktyg, men vi uppfattar inte att de utnyttjar detta i verksamheten trots att det i läroplanen finns framskrivet att man som pedagog ska utgå ifrån barns intressen och erfarenheter samt att barnen ska få möjlighet till att kunna använda multimedia och informationsteknik i skapandeprocesser (Skolverket 2016a). Samtliga av studiens avdelningar har tillgång till två ipads, dator samt projektor. Trots att pedagogerna anser att det finns tillgång till digitala verktyg använder de i vissa fall inte dessa fullt ut. Statistik från skolverkets IT uppföljning (2015) visar att det går 8,2 barn per surfplatta. Detta anser vi kan diskuteras då det i vår studie har visat sig att det går dubbelt så många barn per surfplatta än vad statistiken visar, eftersom samtliga avdelningar bara använder en.

Att de digitala verktygen i vissa fall inte används tolkar vi som osäkerhet och ointresse hos pedagogerna, inte som avsaknad av tekniken. Däremot menar Forsling (2011) att det i vissa fall kan bero på avsaknad av digitala verktyg, som vi sett ett exempel på i vår studie, men att det framförallt kan bero på brist på kunskap i användandet. Vår tanke är att användandet av digitala verktyg förmodligen inte hade ökat med ökad tillgång, utan det är brist på kunskap och intresse hos pedagogerna som är avgörande. Detta med tanke på att våra pedagoger inte använder de digitala verktyg de har tillgång till i nuläget.

Då pedagoger gärna ser mer kompetensutveckling och får tips på hur man kan använda de digitala verktygen i verksamheten kan man dra paralleller till Forsling (2011) som menar att detta är ett skäl till att de digitala verktygen ofta blir ett lekmaterial istället för ett meningsskapande verktyg. Ljung- Djärf (2004), Trageton (2014) och Klerfelt (2007) är överens om att man som pedagog bör se de digitala verktygen som ett redskap till att uppnå läroplansmålen.

6.4 Ämnesövergripande aktivitet

I resultatet framkommer även att hälften av pedagogerna använder digitala verktyg för att dokumentera tillsammans med barnen och menar att detta är smidigt och blir ett lärande, då barnen får möjlighet att skriva på ipaden med stöd av en pedagog, vilket kan kopplas till Engströms (2006) beskrivning om att barnen genom digitala verktyg får möjlighet att förklara samt visualisera saker på en annan nivå. Övriga pedagoger i studien använder den dokumentationsmetod de är mest vana vid.

Enligt Anderssons (2011) uppfattning benämner pedagoger ofta dator och surfplatta som ny teknik vilket vi kan koppla till vårt resultat då ett par pedagoger fortfarande fotograferar med digitalkamera, skriver reflektion för hand samt lägger in allt på datorn. Genom att dokumentera via digitala verktyg tillsammans med barnen kan pedagogerna få in många delar som exempelvis barns delaktighet, skriftspråksutveckling, dokumentation och skapande. Detta har vi sett ett inspirerande exempel på under våra intervjuer, dock upplever vi att flertalet pedagoger uttrycker att både arbetet med digitala verktyg och dokumentationen ses som tidskrävande. Vår tanke är att om man kombinerar dessa kan det istället spara tid eftersom det då inte blir dubbelarbete och att man inte behöver gå ifrån verksamheten.

6.5 Alla barns rätt till digital kompetens

Resultatet av vår studie visade även en stor spridning av pedagogers förhållningsätt till användandet av digitala verktyg i förskolans verksamhet. Detta kan enligt Ljung- Djärf (2004) ge barnen olika möjligheter och förutsättningar både när det gäller tillgång till datorn och dess innehåll. Trots att Europeiska Unionen har digital kompetens som en nyckelkompetens (Käck & Männikkö-Barbutiu 2012) samt att Skolverket (2016d) strävar efter att alla barn ska få samma möjlighet att utveckla digital kompetens, kan vi med vårt resultat tycka att det blir svårt att uppnå så länge pedagogernas förhållningsätt skiljer sig åt. Fast (2007) visar i sitt resultat likt vårt exempel på pedagoger som anser att barnen får tillräckligt av det digitala hemma. Detta kan enligt oss skapa problem, vilket också Ljung -Djärf (2004) menar kan ge barnen olika möjligheter och förutsättningar. Detta tänker vi att kan bli en klassfråga då alla barn kanske inte har tillgång till digitala verktyg i hemmet samtidigt ska förskolan enligt Skolverket (2016a) vara ett komplement till hemmet.

6.6 Slutsats

Sammanfattningsvis bekräftades våra tidigare erfarenheter om att de digitala verktygen inte används i speciellt stor utsträckning i skriftspråksarbetet med barn i åldern 3 - 6 år i förskolan. Några pedagoger anser sig sakna kompetens men samtliga efterfrågar kompetensutveckling och konkreta tips i hur de digitala verktygen kan användas som ett meningsfullt verktyg. Vidare kunde vi se ett samband mellan intresse och användning, de pedagoger som ansåg sig ha ett intresse hade också en större kunskap vilket gjorde att de mer frekvent använde de digitala verktygen.

Vi har fått en variation av uppfattningar om att använda digitala verktyg i förskolan. Utvecklingen går snabbt framåt och den nya tekniken ger oss oändliga möjligheter vilket gör att vi pedagoger bör ta tillvara på de möjligheter som tekniken erbjuder. Den digitala kompetensen kommer att vara en viktig faktor i vår kommande karriär som förskollärare.

Vi menar att det är av vikt att vi kan bidra med vår egen kompetens till barnen redan i förskolan för att på så sätt rusta dem inför skolans värld. Det är vi i förskolan som ska lägga grunden för att barnen på sikt ska kunna tillägna sig de kunskaper som alla i samhället behöver vilket också styrks av (Skolverket 2016a) och en digital kompetens behövs enligt Käck & Männikkö-Barbutiu (2012) för att vi ska kunna konkurrera globalt.

Då flertalet av de studier vi tagit del av är genomförda för ett antal år sedan har det tillkommit fler digitala verktyg som exempelvis ipads och projektorer. Samtidigt har de digitala verktygen fått ett ökat utrymme i läroplanen för både skola och förskola vilket ger oss pedagoger andra förutsättningar och riktlinjer till att utnyttja de digitala verktygen på ett meningsfullt sätt.

Det är viktigt att komma ihåg att barnen i dag har stor kunskap kring det digitala därför är det av värde att vi som blivande pedagoger vågar vara med och utforska den digitala världen tillsammans med barnen. Vilket även tas upp i aktuell debatt där Olsson (2016) menar att det finns ett stort behov av teknikorädda pedagoger i förskolan.

Med skolverkets vision om att alla ska få samma möjlighet att utveckla en digital kompetens inom de kommande åren är vi nyfikna på hur förhållningsättet till att arbeta med de digitala verktygen i förskolan kommer att förändras. Om liknande studie görs om exempelvis tio år hoppas och tror vi att både förhållningsätt och arbetssätt kommer vara ett annat och att man arbetar mer ämnesövergripande än idag. Vår förhoppning är också att pedagogerna i våra förskolor har fått den kompetens de behöver för att arbeta med skriftspråket via digitala verktyg och på så sätt kommit betydligt längre på vägen mot en digital kompetens.

Referenser

Alexandersson, Mikael, Linderöth, Jonas & Lindö, Rigmor (2000). *"Dra den dit och lägg den där!" En studie om barns möten med datorn i skolan*. Göteborg: University of Gothenburg.

Andersson, Peter (2011). New Literacies i klassrummet. Vägar till en alternativ läs- och skrivpedagogik. *KAPET. Karlstads universitets Pedagogiska Tidskrift*. 7(1).

Casey, Leo, Bruce, Bertram C Martin, Allan, Reynolds, Abigail, Shiel, Gerry, Coffey, Laura, Brown, Clifford & Hallissy, Michael (2009) *Digital Literacy in Primary Schools (DLIPS)*. Project Report. Centre for Research and Innovation in Learning and Teaching, National College of Ireland, Dublin. <http://trap.ncirl.ie/1042/> (2016-10-19)

Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Doverborg, Elisabet, Pramling, Niklas & Pramling Samuelsson, Ingrid (2013). *Att undervisa barn i förskolan*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Engström, Susanne (2006) The digital learning resource – a tool, content or a peer ? *Stockholm Library of Curriculum Studies*, vol.16.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn%3Anbn%3Ase%3Asu%3Adiva-55302> (2016-10-18)

Enochsson, Ann-Britt (2014). Barn och digitala medier. I Löfdahl, Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. 1. uppl. Stockholm: Liber ss92-102.

Fast, Carina (2007). *Sju barn lär sig läsa och skriva: familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet.

Findahl, Olle (2015). *Svenskarna och internet 2015* Stockholm: SE (Stiftelsen för internetinfrastruktur). https://www.iis.se/docs/Svenskarna_och_internet_2015.pdf (2016-10-18)

Forsling, Karin (2011) Digital kompetens i förskolan, *KAPET. Karlstads universitets Pedagogiska Tidskrift*, 7 (1). ss76-95.

Fridolfsson, Inger (2008). *Grunderna i läs- och skrivinläring*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Hultin, Eva & Westman, Maria (red.) (2014). *Att skriva sig till läsning: erfarenheter och analyser av det digitaliserade klassrummet*. 1. uppl. Malmö: Gleerup

Klerfelt, Anna (2007). *Barns multimediala berättande: en länk mellan mediakultur och pedagogisk praktik*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet.

Käck, Annika & Männikkö- Barbutiu, Sirkku (red.) (2012). *Digital kompetens i lärarutbildningen: ett integrationsperspektiv*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Lennander, Emily & Westerberg, Linnéa (2014) Datorn och pennan som didaktiskt verktyg, i Hultin, Eva & Westman, Maria (red.) *Att skriva sig till läsning: erfarenheter och analyser av det digitaliserade klassrummet*. 1. uppl. Malmö: Gleerup ss69-77.

Lindö, Rigmor (2009). *Det tidiga språkbudet*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Ljung-Djärf, Agneta (2004). *Spelet runt datorn: datoranvändande som meningsskapande praktik i förskolan*. Diss. Lund: Univ.

Löfving, Christina (2012). *Digitala verktyg och sociala medier i undervisningen: så skapar vi en relevant skola utifrån Lgr 11*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Marton, Ference & Booth, Shirley (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Olsson, Mats (2016). Använd tekniken rätt. *Lärarnas Tidning* nr 8. s34.

Lagerlöf, Ingvar (2016). Mobilen- möjlighet och förbannelse. *Lärarnas Tidning* .nr 9. s25.

Mårdsjö Olsson, Ann-Charlotte (2010). *Att lära andra lära: medveten strategi för lärande i förskolan*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Asplund Carlsson, Maj (2014). *Det lekande lärande barnet: i en utvecklingspedagogisk teori*. 2. uppl. Stockholm: Liber.

Skolverket (2015). *IT-användning och IT-kompetens i skolan*, Skolverkets IT-uppföljning 2015. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3617> (2016-09-19).

Skolverket (2016a). *Läroplanen för förskolan Lpfö 98: Reviderad 2016*. Stockholm: Skolverket. <http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser> (2016-10-19).

Skolverket (2016b) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, Lgr 11 Stockholm: Skolverket. <http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser> (2016-10-19).

Skolverket (2016c). *Hur kan förskolan bidra till barns språkutveckling?* <http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/amnen-omraden/spraklig-kompetens/tema-las-och-skrivinlarning/hur-kan-forskolan-bidra-till-barns-sprakutveckling-1.157367> (2016-05-23).

Skolverket (2016d) *Nationell strategi för digitalisering av skola och förskola*. <http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/itiskolan/nationell-strategi/skola-forskola-1.249654> (2016-10-18).

Stukát, Staffan (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Taube, Karin (2013). *Barns tidiga skrivande*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Trageton, Arne (2014). *Att skriva sig till läsning: IKT i förskoleklass och skola*. 2., [rev.] uppl. Stockholm: Liber

Bilaga A. Intervjufrågor

Vilken utbildning har du?

Hur många år har du arbetat som förskollärare/Barnskötare?

Hur många pedagoger arbetar på er avdelning och vilken utbildning har de?

Hur många barn finns på avdelningen och i vilken ålder är barnen?

Arbetar ni efter någon speciell pedagogik eller inriktning?

Hur arbetar ni med skriftspråket?

Hur märker ni att barnen har ett intresse för skriftspråket?

Om ni ser att det inte finns ett intresse, hur gör ni för att skapa ett intresse?

Har ni tillgång till digitala verktyg som exempelvis ipad/ dator?

Hur använder ni de digitala verktygen?

Används de digitala verktygen på något sätt för att väcka nyfikenhet för skriftspråket?

Används de tillsammans med barnen eller sitter barnen på egen hand?

Vad är anledningen till att ni inte använder digitala verktyg om det finns att tillgå?

Hur skulle ni kunna utnyttja de digitala verktygen på andra sätt?

Hur tycker du som pedagog att ni behärskar de digitala verktyg som finns på förskolan?

Vilken utbildning har du fått kring hur ni kan använd de digitala verktygen med barnen?

Vilka nackdelar respektive fördelar ser du med digitala verktyg i förskolan?

Bilaga B. Missivbrev

Vi är två studenter från Förskolläraryrket på Högskolan Kristianstad som nu läser vår sista termin och skriver Examensarbete i Utbildningsvetenskap.

Vi har valt att studera Hur man som pedagog kan väcka nyfikenhet för skriftspråket med hjälp av digitala verktyg. Vi har tagit ansats i aktuell debatt och forskning kring ämnet och med hjälp av intervjuer från er verksamma, utbildade och erfarna förskollärare kan vi koppla forskning till hur det fungerar i praktiken.

Vi kommer att följa de forskningsetiska principerna som innebär att ni genom att skriva på detta samtyckeskrav även kommer att vara anonyma inför läsaren av studien.

Ni kan närsomhelst avbryta er medverkan och om ni så önskar få ta del av det färdiga arbetet.

Intervjun kommer att ta ca 30-45min, spelas in via ljudupptagning och kommer genomföras under vecka 39.

Materialet kommer enbart att analyseras för att användas till studien och efteråt att raderas.

Fortsatt arbete kommer sedan att ske under hösten för att slutligen sammanfattas i examensarbetet.

Med vänliga hälsningar

Pauline Gustavsson xxx@xx.se

Anneli Nilsson xxx@xx.se

Handledare: Elisabet Radeklev xxx@xx.se

Härmed godkänner jag min medverkan:

Underskrift

Datum

